

TÔI "BÚN-BÒ-MỤ-RỐT"

(Tập ghi TTBG).

□

*/ MỘT.

Đêm qua, July 14/2020, Phan Diên từ Bakersfield Nam Cali điện thoại cho tôi.

Câu chuyện (với đủ thứ chuyện) kéo dài ba tiếng đồng hồ như thường lệ. Trong tình bạn kết đã 23 năm, chưa bao giờ tôi thấy anh nổi giận. Vậy mà chỉ đêm qua mới nghe được giọng điệu “không còn điềm đạm” nơi anh khi đề cập đến quan niệm Mới-Cũ, Xưa-Nay (thật quen thuộc với tôi).

Nói về đứa con gái duy nhất (đang sống ở Nam Hàn cùng chồng và hai con), có một câu anh bày tỏ:

“Thời đại này, ở Mỹ hay VN, bên Tây hay bên Tàu (anh chính gốc người Tàu!) đám trẻ lớn lên trong vật chất, nhìn đâu cũng chỉ là vật chất, chạy đuổi đời sống theo vật chất, biến hóa tâm hồn theo vật chất, đạo đức suy đồi, tư tưởng công rãnh (anh gần giọng ở chữ ‘công rãnh’).”

Tôi hết hồn, không dám nói gì nữa. Đầu giây này, hình dung ngay được anh bạn mình ra sao ở đầu giây bên kia.

*/ HAI.

Tôi không phải là người bi quan, mà phải nói, cái nhìn của tôi KHÔNG gắn chặt trên hai chữ “lạc quan”.

Từ tuổi thiếu niên, trong cuộc sống cô đơn, tôi đã học được cách “tự bảo vệ lấy mình”, tìm tự do tinh thần trong cái vòng kỷ-luật-rất-cụ-thể của gia đình, trường lớp. Quyền sách, cây đàn, và trên hết biểu tượng “con nước” chính là vòng tay ấp ủ từ xa của Mẹ và là cái nhìn dõi theo che chở của linh hồn Cha.

(Trong các lớp dạy Hòa Âm cho đám học trò lớn bây giờ, ai cũng đang là cha là mẹ, nói về sự giáo dục con cái, tôi thường nhấn mạnh: “*Tự do chỉ tìm thấy được SAU KHI đã đi qua cái vòng kỷ luật chặt chẽ*”).

“Con-nước-tuổi-thơ” trôi theo dòng đời khi đã lớn, tới đâu thăm đó, trũng thấp đời nào cũng tấp.

Cũng ngay từ khi còn nhỏ, tôi luôn cảm nhận điều rằng “*Trên đời chẳng có gì vĩnh cửu*”. Vì vậy mà con-nước-tư-tưởng-khi-đã-trưởng-thành bao giờ cũng chỉ RÁNG men theo dòng chảy của một hướng “hòa nhập vào biển cả bao la.”

*/ BA.

Năm 2000, một đêm đang ngồi viết, bỗng thấy bàn ghế rung rinh, bức tường trước mặt lay động, các cuốn sách chồm ra chệnh vênh sát lề hàng kệ, tôi biết là đang động đất, phóng nhanh vào phòng đem mẹ già và Âu Cơ ra đứng giữa sân.

Chỉ thoáng đôi giây, mọi thứ trở lại yên bình như cũ. Điều này lưu lại trong tôi một ý nghĩ rất mới:

“Con người ra tay, dù súng dù dao, vẫn có thể tránh. Còn khi Trời đã ra tay thì biết chạy đâu cho thoát bây giờ?”

Cái ý niệm đạo đức (thừa hưởng từ giòng máu Cha-Mẹ) từ ấy càng rõ nét định hình trong tư tưởng và hành động.

*/ BỐN.

Tôi từng nhận không ít lời cổ động *“Vui lên đi!”* từ nhiều độc giả. Cảm động, nhưng thú thật, tôi thấy *“tội nghiệp”* cho chính họ! Không biết phải định nghĩa thế nào chữ *“Vui”* khi *“cái Vui của tôi”* đã bị lãng kính hóa dưới cái nhìn của họ.

Nhớ một đêm tháng 6/1999, ở bữa tiệc có mặt TNH bên Houston Texas, Vũ Liên Hoa, một tay viết của tờ Văn Uyên, để bệnh vực TNH, đã lên tiếng chê trách tôi bằng câu nhận xét:

“BG abuse Âu Cơ, không cho nó sống tuổi thơ.”

Ngày hôm sau, trở về San Jose, nghe Âu Cơ (11 tuổi) nhỏ nhẹ phân tích:

“Cô Liên Hoa đã nói sai. Mẹ không abuse con, bởi nếu có thì con đã không bám sát theo mẹ như ‘cái đuôi’ hiện tại. Con thích đọc sách thì ở tuổi thơ, Mẹ cho con tha hồ đọc sách. Chứ Mẹ đâu có bắt con đi làm việc kiếm tiền mà cô Liên Hoa lại nói Mẹ không cho con sống tuổi thơ?”

(Thật tình tôi kinh ngạc khi nghe lý luận của Âu Cơ bữa đó.)

Mà thử hỏi, nếu đã TỪNG VIẾT ĐƯỢC trong Nước Chảy Qua Cầu (xuất bản năm 1989):

“Trên cuộc đời, có việc gì đáng gọi là vững bền mãi mãi? Và có ai dám nói rằng mình được may mắn cho đến hơi thở cuối cùng? Cả một quá khứ với tiền tài danh vọng, cửa nhà đất đai, quê hương xứ sở mà hơn một triệu con người phải bỏ mất, nói gì đến sự tự hào theo nỗi yên ổn một lúc nào trong cái đời đất khách nương thân?”

Sự an toàn, theo tôi, không có mặt thường xuyên trên trần thế. Vấn đề chỉ là trong tâm tư con người, nỗi yên bình có tạo được hay không mà thôi. Đi tìm một nơi chốn trú ẩn yên lành thì không đền đài, cung điện kiên cố nào có thể ví cho bằng một tâm hồn an ổn. Mà một tâm hồn an ổn cũng chẳng khác nào ngọn núi cao chót vót, mặc cho thiên tai, mặc cho bão tố, năm tháng vẫn cứ còn tuế nguyệt trơ gan”

thì HÁ tôi CÓ PHẢI là người bi quan như từng đã nhiều người *“tưởng”* thế?

*/ NĂM.

Trong câu chuyện điện thoại đêm July 14/2020 tối qua, tôi nói với Phan Diên:

“Anh biết, ở lớp Hòa Âm của BG, các bài trao đổi không chỉ là âm nhạc, mà còn là đủ thứ đề tài được trình bày ra nữa. (Có khi ‘thầy’ học từ ‘trò’, ví dụ một buổi ‘thầy’ cứ mãi mê ngồi nghe ‘trò’ nói về lãnh vực y khoa theo những hiểu biết riêng mà ‘trò’ đã thu lượm thực tế, đến quên cả âm nhạc!)

(BG tiếp):

“Có một câu chuyện:

“Khi nghe học trò bàn luận về Dân Chủ với Cộng Hòa, ông Tổng Thống tại chức với ông Tổng Thống ứng cử ở kỳ đầu phiếu tháng 11/2020 sắp tới, BG chỉ ngồi im. Trông học trò (có vẻ) ngạc nhiên. BG cười:

‘Trước 1975, ở Huế có bà biệt danh Mụ Rớt, nấu bún bò thật ngon. Tiếng tăm bà vang xa, ai đến Huế cũng đều ghé quán bà ít nhất một bữa. Một dịp ra Huế, cô được đưa đến quán bà Mụ Rớt. Thấy ngon thiệt, chưa từng ăn bún bò nơi nào ở Sài Gòn mà ngon như thế. Cô không phải là người chuộng cái ăn. Cô chỉ ‘ăn để mà sống’. Vì vậy cái ngon trong tô bún bà Mụ Rớt làm cô động não, sau cùng tự đi đến kết luận:

‘Ngon là vì bà đã đặt trọn tâm lòng trong vai trò nấu bún. Không phải vì trời mưa ít khách, cũng không vì trời nắng đông khách mà nồi bún thay đổi. Nhờ hôm trời mưa, có vị khách khó tính nào ghé đến, thấy dở, làm sao bà giữ được tiếng tăm? Cái Tâm cô hay đề cập chính là như thế. Làm tròn bổn phận trên chỗ đứng nhỏ nhoi của một bà bán bún, hay làm tổng thống trên một đất nước siêu cường, (với cô thì) sự thành công có đạt hay không cũng đều xuất phát từ cái-Tâm-chân-thật có hay không (hiểu theo nghĩa đen lẫn nghĩa bóng, hành động lẫn tư tưởng).’

(Tiếp với Phan Diên):

“Một câu chuyện khác về đề tài ly dị, BG kể cho học trò nghe:

‘Năm 1997, có một bài thơ ký tên Đặng Vân Bích, cô đọc thấy đâu đó, hay là được tác giả gửi đến đăng trên tờ Văn Uyển của cô, chẳng nhớ:

Bài thơ thế này:

*Mai xa rồi em cầm lấy đồ chơi
 Những đồ chơi vẫn thường chơi hồi bé
 Anh đi theo Cha, em về với Mẹ
 Chuyện Âu Cơ thành cổ tích buồn!*

*Vàng bán nhà Mẹ giấu trong lưng
 Tiền bán tủ Cha luôn túi ngực
 Người lớn ngủ, trẻ con vẫn thức
 Tiếng khóc em chọt vỡ giữa phiên tòa!*

‘Bài thơ đã làm dấy động trái tim cô không ít. Khi ấy ông TNH đã bỏ đi. (Phải nhận, tác giả thám hiểm thế nào là “nỗi đau đớn trong một lần ly dị” mới có cái nhìn minh bạch trong chỉ 56 con chữ như thế). Ở đây, điều cô muốn nói với các con: ‘Đã không kết hợp thì thôi, cứ tha hồ sống đời độc thân vô tư lự. Bằng như đã thành gia thất, nhất là sau khi đã có con, điều quan yếu trên hết là ĐỪNG nghĩ tới điều ly dị, tội nghiệp cho đám trẻ vô tội.’

(Nói với Phan Diên):

“BG kết luận với đám học trò về tô bún bò Mụ Rót:

‘Trong gia đình, cha là cha, mẹ là mẹ, con cái VẤN LÁ con cái. Nếu ai cũng định rõ vị trí đứng của mình thì gia đình làm gì có chuyện xào xáo. Xã hội chẳng khác, mỗi người mỗi nấc thang đều mang một giá trị NẾU NHƯ’ giữa khối nào từng người đều có đặt cái Tâm trách nhiệm. Với cô, một anh tài xế xe rác người Mẽ cũng thật là quan trọng. Thử hỏi, nếu tất cả mọi anh tài xế Mẽ đình công, không đổ rác nữa thì có phải rằng đường phố nước Mỹ ngập toàn rác và rác?’

(Nói tiếp với học trò):

‘Cái gì quá đà cũng đều là không tốt. Ở Mỹ, lấy một ví dụ cho sự quá đà của văn minh công nghệ: Hàng loạt cuốn phim bắn súng đùng đùng, mạng sống kẻ khác bị tước nhanh hơn một cái chớp mắt... đã đánh bật dễ dàng những cuốn phim hình ảnh hùng hồn đậm chất tình người của một nước Mỹ đồng minh được cả Âu Châu đón chào thời Đệ II Thế Chiến. Quá đà quyền lực và quá đà vật chất đã làm nước Mỹ siêu cường bị phân tán sức mạnh.

‘Nhìn sang các nước Cộng Sản thấy chẳng khác. Tư tưởng Kark Marx, Stalinism bị đào thải từ lâu; và bây giờ cả thế giới kinh tởm tư tưởng Mao Trạch Đông, tư tưởng Tập Cận Bình... Nhưng, KHÔNG VÌ THẾ mà phủ nhận được, nền văn học nước Nga từng nảy sinh ra những văn hào vĩ đại, và một nước Tàu ngày xưa từng rạng danh với tư tưởng Trung Dung trong học thuyết Khổng Tử.’

(Nói với Phan Diên):

“Trung Dung! Đó là cách sống và xử thế rất hay trong cuộc đời.”

*/ SÁU.

Đêm trò chuyện July 14/2020, Phan Diên hỏi:

“Lúc này đọc các bài BG, không nghe nhắc gì về âm nhạc. Tại sao vậy?”

Tôi đáp:

“BG chỉ cảm thấy khỏe vài giờ trong buổi sớm thức giậy, tắm rửa xong, tinh thần minh mẫn, mới ngồi vào đàn được. Mà lúc này, giờ đó lại là giờ Vân San vừa mới trở về từ sau ca đêm làm việc, phải để yên tĩnh căn nhà, nhường cái thích thú mình lại cho giấc ngủ của nó. Lúc đầu cũng thấy bức bách tâm hồn, nhớ nhung âm nhạc, các ngón tay cứng ngắc, nhưng rồi quen đi trong ý nghĩ ‘*Sức khỏe con quan trọng HON đam mê của chính mình.*’”

Tôi hỏi ngược Phan Diên (điều e dè):

“Con gái anh sống với chồng ra sao? Có hạnh phúc không?”

Anh xác nhận:

“Rất hạnh phúc.”

Tôi la lên:

“Như thế đã quá đủ!”

Phan Diên:

“Tôi chỉ là nhìn xa, muốn nó sống đời thực tế, chứ cứ học hoài học hoài, dựa vào chồng và sự chu cấp của cha mẹ, không lăn ra đời làm việc, nhớ mai này có chuyện xảy ra, làm sao nó tự gánh vác một mình mà nuôi con cho được.”

Tôi thú nhận:

“23 năm giao thiệp, đây mới là lần đầu tiên nghe anh thổ lộ một nỗi đau lòng và thất vọng rất lớn. Nhưng cũng 23 năm, BG mới lần thứ nhất nhận ra ‘bạn mình KHÁC HẸN với mình’”.

Phan Diên tỏ ra không hiểu.

Tôi nói:

“Cái may của anh và của BG, hoặc những người ở lớp chúng mình là mình ĐÃ SỐNG ĐỦ quãng đời VNCH Ngày Xưa và tràn trề cuộc sống nước Mỹ Ngày Nay. Mình GIÀU HƠN con cái ở điểm đó. Mình đã TỪNG THẤY cái Đẹp của tầng lớp gia phong lễ nghĩa, của một xã hội nặng tính đạo đức; chứ con cái bây giờ đa phần CHỈ THẤY cái Hồn-Tạp-Vật-Chất, cái Đạo-Đức-Suy-Đồi (như anh nói). Vì vậy, NÊN thương tụi nó nhiều hơn!”

(Tôi tâm sự):

“Cũng chính cái Thương này đã hóa giải giúp BG trên vấn đề con cái. BG tha thứ được hết cho ‘những điều trông thấy mà đau đớn lòng’ chúng vô tình hay cố ý làm ra cho BG. Nhưng Tha Thứ vẫn chưa gọi là đủ, mà phải là ‘đặt-chính-BG-vào-hoàn-cảnh-chúng’ mới thấy ra sự thua thiệt mà chúng đang gánh nhận hôm nay.”

Anh bạn tôi đã 76 tuổi, không phải là những cậu học trò trẻ trung tôi đã và đang gặp!

(Note: Lúc đang viết bài này, chợt nghe Âu Cơ la ngoài vườn: “Mẹ ơi, con gà xổng chuồng!” lại bỏ bàn máy, chạy ra cùng Âu Cơ ví bắt nó!)

Phan Diên:

“BG là phụ nữ, tình mẹ bao la, nước mắt luôn luôn chảy xuống. Còn tôi đàn ông, cái nhìn trên con cái có phần khác.”

Tôi phủ định:

“BG cũng mong anh ‘khác’ cho cái tâm anh được nhẹ, nhưng tin là anh ‘không thể khác’. So với anh, chị Bonnie an ổn hơn nhiều...”

(Phan Diên tiếp lời: “*Sướng hơn nhiều!*”).

BG:

“... Chị không có con ở xa để nhớ, cũng không cần che giấu nỗi dằn vặt theo con ở xa khi sống cạnh bên chồng trong hiện tại. BG từng trải qua hoàn cảnh ‘dằn vặt và che giấu nội tâm’ thời kỳ còn ở với TNH, nên rất thông cảm. Dù vậy, chỉ biết nói với anh: *‘Con cái là máu thịt từ mình tạo ra; đôi khi mình cần phải chop nhanh cái gì thật trẻ thơ từ nó mà mình tình cờ bắt gặp (dù chỉ trong kỷ niệm tư tưởng) để mà tha thứ cho nó tất cả.’*”

“BG từng nghe anh kể *‘Thời gian bà cụ nằm bệnh viện, chiều nào anh cũng dắt đưa con vào ngồi bên giường bà nội suốt buổi...’* Bấy nhiêu đã đủ cho anh lắng lòng mà tha thứ.

“Phần BG, mỗi lần buồn theo Vân San hay Âu Cơ thì đóng kín cửa phòng, hồi tưởng thời gian khi Vân San còn được gọi tên Noel, khi Âu Cơ *‘mỗi lần con bị break cái heart là tìm đến úp mặt vào áo Mẹ, tự đứng thấy cái heart lành lại’* nó từng thổ thê.

“Cũng ý niệm đó, BG hóa giải chính mình bằng tình thương thật sự dành cho hai đứa dâu rẻ. Chúng đều ở xa gia đình, nhớ cha nhớ mẹ, nhớ Sài Gòn - Dalat, làm sao BG nở làm cho chúng tủi thân hơn trong một hoàn cảnh sống vẫn còn xa lạ trên nước Mỹ hiện nay?”

Phan Diên:

“Tâm lòng BG rộng quá!”

Tôi cười:

“Đó là ‘rộng’ mà đời còn te tua lắm nỗi, huống hồ ‘chật-hẹp-chỉ-biết-phần-mình-chấn-chấn-bo-bo’, làm sao BG còn giữ được tiếng đàn và cây viết?”

(BG kể):

“Anh biết, trong buổi học tuần qua, bàn luận vấn đề giai cấp giàu nghèo trong xã hội Mỹ, BG nói với học trò:

‘Cô có nhiều cơ duyên giao thiệp với đám người mà trong cộng đồng VN đánh giá là ‘trí thức’. Ngay lớp học này, từng có hai bác sĩ, hai dược sĩ, hai nha sĩ đến xin thụ giáo. Còn luật sư và kỹ sư thì nhiều, khỏi nói... Tất cả đều được khởi đầu y hệt một đứa nhỏ 6 tuổi. Vậy mà, cô từng đuổi thẳng thừng một nha sĩ ra khỏi lớp, thì phải biết rằng cô

allergy thế nào với đám người ‘chỉ-kịp-có-tiền-mà-chưa-kịp-học-đánh-vàn-cụm-từ-kính-trọng-thầy-cô’. Cái căn cái cốt gia đình CÓ hay KHÔNG đều được nhìn ra chỉ trong dăm phút!’

“Tức thì cậu học trò đưa nhận xét:

‘Chữ trí thức dùng cho giới người cô vừa nói không hoàn toàn đúng. Họ chỉ biết một mảng chuyên môn của họ, còn cô, cô biết nhiều mảng, cô sống nhiều, đi nhiều, nhìn thấy nhiều, trải qua nhiều, cái biết của cô rất rộng so với họ. Con đến đây chủ yếu là học ở cô những điều như thế.’

Phan Diên la lên:

“BG may quá khi có trong tay những học trò như vậy.”

Tôi cười:

“Phải nói với anh, trong đời, BG từng gặp vài đứa học trò hỗn xược; nhưng con số đó rất ít SO VỚI toàn thể số BG đã dạy.”

(BG kể):

“BG có đứa học trò, trước khi đến học, đã từng học qua hai ông thầy người Mỹ. Đến với BG từ lớp Năm, 11 tuổi, Janet ở lại luôn tới khi sắp vào Đại học mới nghỉ. Mùa hè 2016, chia tay thầy trò, trong buổi học cuối, bất ngờ Janet đưa tặng cô giáo bức tranh dán, ghép hình cây đàn dương cầm, bên dưới ghi những hàng chữ (mà theo lời người mẹ: ‘Nó cặm cụi tự tay làm suốt đêm qua, em không hiểu làm cái gì!’)

Dear Cô Bông Giấy,

I cannot believe how long it has been. I’ve learned so much from you over the years even though we only met an hour each week. Thank you for giving me a new appreciation for music, and for teaching me how to play such a beautiful instrument. You inspire me artistically. Every time I walk into your home, I’m always amazed at all the books, art, and instruments.

Whenever we play piano-violin duets, I always feel such happiness and satisfaction after. I love that moment when after practicing together for a while, we start to connect and play with one another and really feel the music being played. It’s such an amazing feeling, and I’m glad to have had opportunities to play so many songs with you. I always look forward to that hour of class to take a break from school and work and just play music. You’ve taught me how important music truly is.

I’m going to miss going to your house every week to play with you. Thank you so much for everything. I really appreciate it. I hope to visit sometime in the future so that we can play together again.

With love,

Janet (2016).

(BG tạm dịch):

“Con không thể ngờ thời gian trôi qua lâu đến thế. Con đã học được rất nhiều từ Cô trong những năm qua mặc dù mình chỉ gặp nhau một giờ mỗi tuần. Cảm ơn Cô đã cho con một sự cảm kích mới về âm nhạc, và đã dạy con cách chơi một nhạc khí đẹp như vậy. Cô truyền cảm hứng cho con một cách đầy nghệ thuật. Mỗi khi bước chân đến nhà cô, con luôn luôn ngạc nhiên trước tất cả các cuốn sách, các (bức tranh, bức tượng) nghệ thuật và nhiều nhạc cụ.

Bất cứ khi nào Cô và con chơi song tấu piano – violon, con luôn cảm thấy hạnh phúc và thật hài lòng sau đó. Con yêu những khoảnh khắc sau khi luyện tập cùng nhau một lúc, chúng ta lại bắt đầu đàn với nhau và (khi ấy) con thực sự cảm thấy (ràng) âm nhạc được chơi. Thật là một cảm giác tuyệt vời, và con vui mừng vì đã có cơ hội đàn rất nhiều bản với cô. Con luôn mong mau đến ngày học nhạc, tạm nghỉ ngơi (mọi thứ) ở trường học (cùng) sự làm việc (ở đó để) chỉ chơi nhạc. Cô đã dạy cho con biết rằng âm nhạc thực sự quan trọng thế nào.

Con sẽ nhớ hoài những buổi đến nhà cô để chơi nhạc với Cô.

Cảm ơn Cô rất nhiều về tất cả mọi thứ. Con rất trân trọng điều này. Con hy vọng một ngày ở tương lai sẽ đến thăm Cô và chúng ta lại được đàn chung với nhau.

Thương Cô,

(Janet, 2016).

Phan Diên lại kêu:

“Thú vị quá!”

BG:

“Đúng, thú vị nhất ở chỗ, Janet là đứa trẻ sinh ra và lớn lên tại Mỹ, hiểu biết học hỏi hoàn toàn theo giáo dục Mỹ, cái-giáo-dục-rất-tự-do-American mà chị ca sĩ Từ Dung, qua Mỹ, hành nghề dạy học hai mươi năm, đã nói với BG: *‘Mình rất tấm cung cách đối xử của học trò ở Mỹ... (blah...blah...)*’

“Trong suốt cuộc đời tình-cờ-làm-cô-giáo-nghệ-sĩ, BG may mắn gặp rất nhiều học trò BIẾT cảm kích mình. Điều ấy duy nhất chỉ phát xuất từ cái-Tâm-chân-thật-yêu-học-trò của mình. Ví dụ khác là chuyện ‘đưa học trò’ người Thượng ở Dalat...”

Phan Diên la lên:

“A! Thăng Lộ, tôi có đọc bài Tạp Ghi tuần trước BG viết về nó. Hay quá!”

BG:

“Một cậu trẻ người Thượng ở Dalat mà đem so sánh với Janet, với Chris ở Mỹ, thấy khác biệt rất nhiều trên đủ mọi mặt. Dẫu vậy, cả ba vẫn gặp nhau một điểm: *‘Tiếp nhận được các bài học từ cô BG’*. Nếu gọi rằng ‘may’ thì, chẳng những may cho BG mà còn cả may cho học trò nữa. Lý do? Xin đáp:

‘Y hệt tô bún bò bà Mụ Rót, Lộ ví như một chiều mưa buồn Dalat, còn Chris hay Janet ví như một sáng chủ nhật ở San Jose đầy nắng; NẾU NHU vị ngon của tô-bún-bò-cô-giáo-BG-nấu vẫn KHÔNG thay đổi thì sự tiếp nhận của ba cái lưỡi, ba cổ họng của ba người khách ở hai phương trời khác biệt đều CÓ CÙNG cảm giác như nhau.’

Phan Diên:

“Rất đúng!”

BG:

“Nhiều người hay bảo BG bi quan, BG thấy sai. BG KHÔNG bi quan cái nhìn về cuộc sống (theo cách nhìn của họ) mà chỉ là ‘không lạc quan’ với cái nhìn chính mình trên những gì gọi rằng ‘đạo đức suy đồi’ như ở trên anh nói. Cho dẫu có là thầy ‘giỏi’ (trong ngoặc) mà các bài học BG đưa ra chỉ-nhằm-trên-tiền-bạc-thu-luộm VỚI KHÔNG tấm-lòng-yêu-nghề-và-yêu-học-trò thì cũng bù trất!

“Hai đứa con cũng là học-trò-BG, qua đó Noel hay Âu Cơ đều được BẰNG tấm lòng rất nghiêm của người thầy, CỘNG THÊM tấm lòng bao la của người mẹ.

“Tuy nhiên, bài học nào cũng cần có thời gian để cho học trò thấu hiểu. Cái Hiểu KHÔNG NHỮNG chỉ đến từ đầu óc ‘*có công mài sắt có ngày nên kim*’ của học trò thôi mà CÒN PHẢI phát sinh từ ‘ngọn-lửa-Tâm trong lò’ (người thầy) có giữ sáng hoài hay không cho việc luyện sắt thành kim.”

Phan Diên:

“Trò chuyện với BG thú vị quá! Lần nào cũng thế!”

BG:

“Vậy mà anh có tin, suốt nhiều năm qua, nhất là từ khi dịch Vũ Hán xảy ra, BG hoàn toàn tắt điện thoại. Đến cả anh mà cũng phải email trước cho BG hẹn giờ nói chuyện... Anh em mình từng GẶP nhau trên nhiều quan điểm, thì ở quan điểm về con cái, mình CHIA XẺ CÙNG với nhau hôm nay.

“BG đang có con trai con gái dâu rể cạnh bên, dưới cái nhìn anh và vô số kẻ thì gọi là ‘hạnh phúc’.

“Rất đúng!”

“Nhưng mà, BG chỉ trân trọng cái hạnh phúc đó (không cần ngoảnh mặt ngó lơ, cũng không trực tiếp đòi diện) SAU KHI đã nghiền ngẫm đến thuộc lòng bài học ‘*đặt mình vào địa vị chúng*’ để thông cảm được khó khăn thực tế nào, uẩn khúc tâm tình nào trong chúng. Sự hiện-diện-vắng-mặt bây giờ của mình thế mà lại hay cho cả mình lẫn con cái dâu rể, anh Phan Diên ơi.”

(Nói thêm):

“Thập niên 1960, BG có đọc tập Nhận Định, một tác phẩm của Tây (mà ông giáo sư đại học Nguyễn Văn Trung ‘nhà mình’ tiếm nhận là của ông sáng tác!) trong có một câu BG vẫn nhớ (có lẽ là câu nhớ duy nhất, đại ý):

‘Nếu không tránh được phải nhìn thì nên nhìn vào khía cạnh tốt (của người đó, sự đó) là hơn’.

“Cái nhìn về cuộc đời nói chung và con-cái-dâu-rẻ nói riêng trong BG chính đã phát sinh từ lời vừa kể.

“Có phải đó là Bi Quan?

“Không chứ?!”

Trần Thị Bông Giấy

(Bài viết xong tại San Jose, California, thứ Tư July 15/2020 10:39 sáng).

[]